

Verzekeren

Taxatie valt onder
zorgplicht

Duurzaamheid

Loont het wel om
duurzaam advies
te geven?

Hypotheekadviseurs

De adviseur komt
niet aan bod

Schade

Blikseminslag is
niet te voorkomen

Zorg

Keuzevrijheid
is heilig

Paul van der Meijs - Romeo Financiële Diensten

ADVISEUR MOET FULLTIME ADVISEREN

Eind augustus schatte het Verbond van Verzekeraars de schade aan inboedels en opstallen als gevolg van het extreme weer tijdens één enkele nacht, tussen de 5 en 10 miljoen euro. Schade als gevolg van blikseminslagen en hagelschade was hierin niet meegenomen. En dat terwijl die cijfers er ook niet om liegen. De directe materiële schade als gevolg van bliksem bedraagt gemiddeld zo'n 80 miljoen euro per jaar, de gevolgschade kan oplopen tot wel 800 miljoen euro. Net als het KNMI signaleert het Verbond dat het weer extremer wordt. Het is dan ook de verwachting dat schade aan woningen en gebouwen meer en meer zal toenemen als gevolg van klimaatveranderingen. Schade als gevolg van onweer zal ongetwijfeld ook toenemen. Nu al vinden er zo'n 100.000 tot 300.000 bliksemontladingen per jaar plaats. Ongeveer 10% hiervan vormt een inslag naar aarde. Vraag is natuurlijk: wat kan de eigenaar van een pand er zelf aan doen om blikseminslag te voorkomen?

Blikseminslag IS NIET TE VOORKOMEN

Feit is dat het voorkomen van blikseminslag niet mogelijk is. Wat je wel kunt doen, is de gevolgen van een inslag zo veel mogelijk beperken. Een inslag kan namelijk grote consequenties hebben. Maar laten we bij het begin beginnen. Blikseminslag; waar hebben we het dan over?

(In)directe inslag

Dat vragen we aan John van Mildert en Herman van Meeteren, beiden in dienst van technisch en maritiem schade-expertisebureau Arntz | van Helden, gespecialiseerd in technische schades waaronder bliksem- en inductieschade aan gebouwgebonden installaties en elektronische systemen. Van Meeteren: “Bij blikseminslag kan er sprake zijn van directe inslag of indirecte inslag. Het is voor verzekeraars van belang om te weten of het gaat om directe of indirecte inslag in verband met de dekking van de diverse polissen. Er is sprake van een directe inslag als een verzekerd object direct en aantoonbaar door de bliksem wordt geraakt. Schade die hierdoor ontstaat, is in bijna alle gevallen op de brandpolis gedekt. Bij indirecte inslag is het verzekerde object zelf niet geraakt, maar is er schade als gevolg van de blikseminslag in de nabijheid. We spreken dan van inductie of spanningsversleping.”

Inductie

De betekenis of invulling van het begrip inductie roept wel eens vragen op. Inductie is een natuurkundig verschijnsel waarbij over metalen geleiders of bekabeling een hoge elektrische spanning wordt opgewekt als deze zich bevindt in een veranderend magnetisch veld. Ter verduidelijking: inductie kan zich voordoen als de bliksem ergens anders inslaat, bijvoorbeeld in een naastgelegen boom of op de uitwendige bliksemafleider van het gebouw. Als de bliksem op die uitwendige bliksemafleider inslaat, betekent dat nog niet dat je de spanning kwijt bent. Er lopen namelijk via de afgaande leidingen van die bliksemafleider hoge bliksemstromen naar de aarde, waarbij er een magnetisch veld rond die afgaande leidingen heerst. Als gevolg van het fenomeen inductie kan er dan in inpendig parallel lopende bekabeling een (te) hoge elektrische spanning worden opgewekt. Daarnaast ontstaat bij het afvoeren van de bliksemstromen rond de aardelektroden een spanningskegel in de grond. Als gevolg hiervan is het mogelijk dat via metalen delen en/of grondkabels die in de nabijheid liggen, een overspanning het gebouw wordt binnen gevoerd.

Daarnaast kan via versleping over enige afstand een hoge elektrische spanning het gebouw bereiken via kabels en leidingen, met desastreuze uitwerking voor de aanwezige installaties en elektronische apparatuur. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als de bliksem ergens in de buurt inslaat waar kabels of leidingen in de

Bij zorginstellingen wordt vaak met alarmsystemen en zorgoproepsystemen gewerkt. Van Meeteren: “Als daar schade ontstaat door overspanning of bliksem, dan moeten we snel tot actie overgaan. De bedrijfsvoering wordt ernstig gehinderd en je kunt geen risico’s nemen, want er kunnen mensenlevens mee gemoeid zijn. Stel dat de brandmeldinstallatie van een gebouw uitvalt terwijl er altijd bewoners aanwezig zijn, dan is een zorginstelling niet beveiligd tegen brand. Een levensgevaarlijke situatie.”

bodem liggen die naar het gebouw lopen. In zo’n geval is er sprake van een Indirecte inslag (spanningsversleping).

Bliksemafleider

Wat kun je doen om blikseminslag te voorkomen? Van Mildert: “Blikseminslag op zichzelf is niet te voorkomen. Je kunt wel de gevolgen beperken namelijk door uitwendige bliksembeveiliging, potentiaalvereffening en inwendige bliksembeveiliging. Kerken bijvoorbeeld zijn vanwege hun monumentale status veelal voorzien van een uitwendige bliksemafleiderinstallatie. Die beschermt het gebouw tegen een directe inslag en het beschermt de personen die in het gebouw aanwezig zijn tegen lichamelijke letsel. Maar het kan niet voorkomen dat er schade ontstaat aan elektrische installaties of elektronische systemen.”

Van Mildert: “Dat kun je weer op andere manieren oplossen, namelijk door in het pand potentiaalvereffening en inwendige bliksembeveiliging aan te brengen. Met potentiaalvereffening voorkom je grote en gevaarlijke spanningsverschillen door de diverse systemen (aardingen) binnen een pand met elkaar te verbinden, zodat er nooit een spanningsverschil, ook wel potentiaalverschil genoemd, kan ontstaan. Als er een groot spanningsverschil ontstaat, kan er namelijk vonkoverslag plaatsvinden met als gevolg schade

of zelfs brand. Zo’n vonkoverslag krijg je niet als de spanning over de systemen en installaties zo goed mogelijk gelijk gehouden wordt. Potentiaalvereffening zorgt ervoor dat het potentiaalverschil, spanningsverschil dus, tussen geleiders bij een inslag hetzelfde blijft. Bij delen die spanning (V) voeren, zoals kabels, is potentiaalvereffening niet mogelijk. Dit wordt opgelost met overspanningsbeveiliging (osa), ook wel de inwendige bliksembeveiliging genoemd. Neemt de spanning in bijvoorbeeld een data- of energiekabel toe, dan wordt deze door de aanwezige osa naar aarde afgeleid. Het is dus een soort ‘ventiel!’”

Consequenties

Wat kunnen de consequenties zijn van blikseminslag op bijvoorbeeld een woning? Van Meeteren: “In een woning kunnen technische apparaten kapot gaan. Denk aan een tv, audioapparatuur, computer of de beveiligings- en verdeelinstallatie in de meterkast. Met eventueel brand als gevolg. Naast deze technische schade kan een inslag ook in organisatorisch opzicht gevolgen hebben. Als er bijvoorbeeld inslag in de meterkast is en er ook nog zaken als de koelkast of een computer kapot gaan, dan zal het nodige geregeld moeten worden om het huishouden weer draaiende te krijgen. Dit is nog wel te overzien. Maar wat als dit gebeurt bij bijvoorbeeld een zorginstelling? Je hebt zorginstellingen die

Bliksem in cijfers

	Gemiddeld
Gemiddeld aantal onweersdagen per jaar	36
Gemiddeld aantal ontladingen per jaar	120.000 – 330.000
Gemiddeld aantal inslagen per jaar	12.000 – 33.000
Spanning kan oplopen tot	100.000.000 V
Stroomsterkte kan oplopen tot	100.000 Ampère
Temperatuur in ontladingskanaal	30.000 °C
Energie per ontlading	100 kWh
Schade door directe inslag	circa 30 miljoen euro per jaar
Schade door indirecte inslag	circa 50 miljoen euro per jaar
Gevolgschade	circa 800 miljoen euro per jaar



door de bocht. Door onderzoek te doen kunnen wij aantonen of die conclusie al dan niet terecht is getrokken. Dat kan spoorzoeken zijn. Op basis van waarnemingen proberen wij het eventuele inslagpunt als bewijslast te achterhalen. En daarmee kunnen wij een uitspraak doen of er daadwerkelijk sprake is geweest van een indirecte (inductie/spanningsversleping) dan wel een directe inslag. Dit is overigens wel een onderwerp dat leeft bij verzekeraars en tussenpersonen. Begin oktober hielden wij een kennissessie over bliksem- en inductieschade, waar veel belangstelling voor was. We merkten dat mensen het fijn vinden om uitleg te krijgen. Om dingen met eigen ogen te kunnen zien. Zoals het er nu naar uitziet, gaan we er volgend jaar een tweede sessie aan wijden.”

Donatus

Een van de vaste opdrachtgevers voor wie Arntz | van Helden alle bliksem- en inductieschades onderzoeken is Donatus Verzekeringen. Deze verzekeraar is gespecialiseerd in het verzekeren van kerken, kloosters en monumenten tegen onder andere brand, blikseminslag, storm, waterschade en diefstal. Als onderlinge brand- en ongevallenverzekeraar is Donatus zelf risicodragers voor deze verzekeringen en bepaalt dus zelf het schaderegelingsbeleid. Het is een Onderlinge zonder winstoogmerk die tevens de functie van tussenpersoon vervult voor particulieren die verbonden zijn aan bij Donatus verzekerde kerkelijke, religieuze, charitatieve, culturele en wetenschappelijke instellingen. Dit geldt ook voor eigenaren van bij Donatus verzekerde monumenten en hun gezinnen.

Kerkenverzekeraar

Als kerkenverzekeraar heeft Donatus te maken met een bovengemiddeld aantal bliksem- en inductieschades. “Wij doen al het inspectie-, taxatie- en expertisewerk zelf. Alles, behalve inductie- en bliksemschade. Dat is zulk specialistisch werk. Daar hebben we simpelweg de kennis niet voor in huis. Voor dit type schade vallen we al jaren achtereen terug op de experts van Arntz | van Helden”, zegt Simon Kadijk, directeur van Donatus. Van Meeteren: “Na een inslag worden wij door Donatus ingeschakeld voor het onderzoeken van de oorzaak, het vaststellen van de schadeomvang en een advies over de mogelijkheden van preventie. In de praktijk zien we dat onze preventieadviezen op het gebied van overspanningsbeveiligingen effect hebben. We streven voor de verzekeren naar een werkbaar advies, waarbij het niet het doel is om alles tegen een directe inslag te beschermen, want dan zouden de preventiekosten de pan uitrijzen.” 

24/7 een hoge graad van verzorging bieden aan mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking en dus een hoge verantwoordelijkheid hebben als het gaat om veiligheid van de cliënten. Daar komt een stuk geavanceerde en dure elektronica (‘Domotica’) bij kijken, want er kan niet continu een verzorger naast een cliënt zitten.”

Bij zorginstellingen wordt vaak met alarmsystemen en zorgoproepsystemen gewerkt. Van Meeteren: “Als daar schade ontstaat door overspanning of bliksem, dan moeten we snel tot

Want de beschadigde apparatuur zal vervangen moeten worden. En in het voorbeeld van de zorginstelling waar de brandmeldinstallatie van kapot is, krijg je ook te maken met bijvoorbeeld extra personele kosten, omdat mensen moeten gaan wachtlopen.”

Polisdekking

Van Meeteren vervolgt: “Wat belangrijk is om te weten is of je van doen hebt met een directe of een indirecte blikseminslag op het verzekerde belang. Dat kan essentieel zijn voor de polisdekking. Soms is dat lastig te

Op basis van waarnemingen proberen wij het eventuele inslagpunt als bewijslast te achterhalen. En daarmee kunnen wij een uitspraak doen of er daadwerkelijk sprake is geweest van een indirecte (inductie/spanningsversleping) dan wel een directe inslag. Dit is overigens wel een onderwerp dat leeft bij verzekeraars en tussenpersonen.

Bovengemiddeld aantal bliksemschades voor kerkenverzekeraar

actie overgaan. De bedrijfsvoering wordt ernstig gehinderd en je kunt geen risico's nemen, want er kunnen mensenlevens mee gemoeid zijn. Stel dat de brandmeldinstallatie van een gebouw uitvalt terwijl er altijd bewoners aanwezig zijn, dan is een zorginstelling niet beveiligd tegen brand. Een levensgevaarlijke situatie. Los van de technische en organisatorische gevolgen krijg je natuurlijk ook te maken met financiële consequenties.

bepalen. Dan moet je terug redeneren, kijkend naar het schadebeeld en de schadeomvang. Wat is er stuk, hoe is het schadebeeld? Zijn er getuigenverklaringen, et cetera? Als er geen zichtbare bouwkundige schade is, dan wordt er soms geroepen dat er sprake is van inductie en dat een schade daardoor niet gedekt is. Dat kan bij een verzekerde een onbehaaglijk gevoel achterlaten. Die redenering is volgens ons net te kort



Auteur

Cindy van der Helm, Directeur ZZindi Corporate Communicatie